

In 2021 komt er een nieuwe Alcoholwet

Informatie over de voor en tegens van de wijziging van de Drank- en Horecawet

De Tweede Kamer heeft op 1 december jl. ingestemd met het voorstel van staatssecretaris Paul Blokhuis om de Drank- en Horecawet te wijzigen. Ook heeft de meerderheid van de Kamerleden ingestemd met acht amendementen op het voorstel. Het wetsvoorstel gaat nu naar de Eerste Kamer. De meeste onderdelen zullen waarschijnlijk 1 juli 2021 in werking treden. De Drank- en Horecawet heet vanaf dat moment Alcoholwet. STAP heeft, voorafgaande aan de stemming over de amendementen, flink gelobbyd bij de leden van de Tweede Kamer.

Staatssecretaris Blokhuis

Mini-cafeetjes

Het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP was vooraf vooral bezorgd over het feit dat staatssecretaris Blokhuis in zijn wetsvoorstel mini-cafeetjes en kleine horecaruimtes bij supermarkten en winkels mogelijk maakte. Hij schrapte immers de verplichting dat een horecalokaal minimaal 35 m² moet zijn. En dat zou leiden tot een toename van de beschikbaarheid van alcohol. Bekend is dat een toename van de beschikbaarheid leidt tot extra consumptie en dus meer alcoholproblemen. Beperken van de beschikbaarheid is één van de drie beleidsinstrumenten die de Wereldgezondheidsorganisatie aanbeveelt. STAP is daarom vorig najaar een lobby gestart om de eis dat een horecalokaal tenminste 35 m² moet zijn in de

Alcoholwet te houden. We hebben commentaar geleverd op het wetsvoorstel, gesproken met de staatssecretaris en zijn ambtenaren. We hebben woordvoerders van alle Kamerfracties aangeschreven en gebeld en ook geadviseerd over amendementen die ingediend zouden kunnen worden. Daarbij werden we geholpen door Verslavingskunde Nederland die de Tweede Kamer een brief zond met een oproep tot behoud van de 35 m² eis. Uiteindelijk is onze lobby succesvol gebleken. Via een amendement van het Kamerlid Henk van Gerven komen de vloeroppervlakte-eisen, zowel die van horecalokaliteiten als die van slijtlokaliteiten, weer terug in de wet. Daar zijn we erg blij mee.

Positieve punten uit de nieuwe Alcoholwet

STAP is ook positief over het landelijke verbod op prijsacties in de detailhandel van meer dan 25%. Het gaat daarbij vooral om acties in de supermarkten en bij online-shops. Prijsmaatregelen zijn uitermate effectieve beleidsinstrumenten. Het nieuwe verbod op wederverstrekking, het doorgeven in de horeca en supermarkt van drank door volwassenen aan minderjarigen, juicht STAP ook toe. Middels amendementen is in de wet gekomen dat gemeenten extra handvaten krijgen om iets aan de lokale alcoholproblematiek te doen. Zo krijgen ze de mogelijkheid om alcoholoverlastgebieden aan te wijzen en daarbij passende maatregelen te nemen. Toezichthouders mogen 16- en 17-jarige testkopers inzetten bij de handhaving. De nieuwe regels voor online-verstrekking die in het wetsvoorstel zijn opgenomen, zoals de plicht de leeftijd van de koper bij de bestelling via een verificatiesysteem vast te stellen, zijn nu nog niet goed te beoordelen.

Alcohol schenken in dit formaat barretjes was al niet toegestaan en dat blijft gelukkig zo.

Het gaat namelijk om algemene regels, die nog uitgewerkt moeten worden. STAP vindt de achterliggende gedachte prima, maar er moet nog heel veel geregeld worden.

Kritisch

Er zijn helaas wel enige punten in het wetsvoorstel blijven staan waar STAP kritisch over blijft. Bijvoorbeeld de mogelijkheid die gemeenten krijgen om slijters ná winkeltijd toe te staan cursussen en proeverijen te organiseren. Verder vinden we het een slecht signaal dat de aanwezigheid van minderjarigen in slijterijen voortaan is toegestaan en dat 14- en 15-jarige stagiaires in de horeca alcohol mogen leren schenken. We betreuren ook dat de Kamer ermee heeft ingestemd dat in de wet komt te staan dat niet alle beheerders meer gescreend hoeven te worden. Deze wijziging was het weekend vóór de geplande stemming over het wetsvoorstel, onverwacht in een amendement opgenomen. STAP heeft toen een spoedbrief gezonden aan de voorzitter van de betreffende Kamercommissie. Onze kritiek leidde ertoe dat staatssecretaris Blokhuis in een brief heeft toegezegd de wijzigingen ten gevolge van het betreffende amendement voorlopig niet in werking te zullen laten treden. Helaas is het amendement niet helemaal van tafel.

Aantal alcoholdoden in Nederland lange tijd onderschat

STAP heeft onlangs een nieuwe berekening gemaakt van het aantal sterfgevallen in ons land waarbij alcohol een factor is. Dat blijken er in 2019 naar schatting 8.339 te zijn geweest. STAP gebruikte als bron de zogenaamde *Global Burden of Disease Study (GBD)* van een Amerikaans onderzoeksbureau. Opmerkelijk is het grote aantal sterfgevallen aan kanker als gevolg van alcoholgebruik. De resultaten van de GBD-study zijn in oktober 2020 gepubliceerd in een bijlage bij een artikel in het gerenommeerde tijdschrift *The Lancet*.

Omdat zeer matig alcoholgebruik een licht beschermend effect kan hebben is ook berekend dat daarmee 672 sterfgevallen van coronaire hartziekten en 100 gevallen van sterfte als gevolg van diabetes zijn voorkomen. Het RIVM en het Trimbos-Instituut gingen tot dusver uit van 1.900 alcoholdoden in 2017 in Nederland. Trimbos heeft de nieuwe Nederlandse sterftcijfers op haar website overgenomen.

	Sterfgevallen	Vermeden sterfte
Kanker	3.494	
Hart- en vaatziekten en alcoholcardiomyopathie	1.340	672
Leverziekten	1.303	
Alvleesklierziekten	117	
Epilepsie	83	
Longinfecties en tuberculose	568	
Diabetes		100
Alcoholmisbruik	480	
Verkeersongevallen	83	
Andere ongevallen (vallen, vergiftiging)	365	
Zelfverwonding/zelfdoding	482	
Geweld	24	
Totaal	8.339	772

Nieuw Nederlands onderzoek bevestigt: Alcoholreclame leidt tot toename alcoholgebruik

Twee nieuwe Nederlandse studies benadrukken de noodzaak van een algeheel reclameverbod voor alcohol. STAP pleit al jarenlang voor de invoering van een totaal verbod op alcoholreclame en alcohol-sponsoring.

Uit de tweede studie** bleek dat er een direct oorzakelijk verband is tussen alcoholreclame en alcoholproblemen: hoe vaker jongeren aan alcoholreclame worden blootgesteld, des te meer overmatige drinkers. Deze conclusies zijn al jarenlang bekend uit vooral Amerikaanse studies, maar dus nu ook uit een Nederlandse studie. De Nederlandse onderzoekers maken zich vooral zorgen over reclame via sociale media.

Blokhuis heeft aangekondigd in gesprek te gaan met de adverteerders en met het Commissariaat voor de Media. STAP verwacht hier weinig van; onderzoek leert dat alleen wettelijke maatregelen effectief zijn.

* Alcoholmarketing gericht op jongeren; Breuer & Intraval & Dialogic ; 2020

** Kennissynthese Alcoholmarketing; Universiteit van Twente, Universiteit van Amsterdam en Tactus Verslavingszorg; 2020

Daarmee volgt STAP het advies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) die een reclameverbod beschouwd als één van de drie meest effectieve beleidsmaatregelen (the three best buys). De twee andere zijn: een hogere prijs voor alcohol en een beperking van het aantal verkooppunten. In het kader van het Nationaal Preventieakkoord zijn twee nieuwe studies uitgevoerd over alcoholreclame.

Uit de eerste studie* bleek dat jongeren op veel manieren aan alcoholreclame worden blootgesteld: via televisie, in supermarkten, bioscopen, in de horeca en natuurlijk via sociale media.

We staan er vaak niet bij stil dat kinderen en jongeren ook in de supermarkt met veel alcoholreclame worden geconfronteerd. STAP pleit voor het Scandinavische model: alcoholverkoop voor thuisgebruik beperken tot de slijterij.

Alliantie Alcoholbeleid Nederland (AAN) blij met succes campagne 'Zien drinken doet drinken'

AAN lanceerde in de eerste week van november, met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de campagne 'Zien drinken doet drinken'. Het doel van deze campagne was om vooral ouders bewust te maken van het feit dat kinderen al op hele jonge leeftijd in de gaten krijgen hoe hun omgeving met alcohol omgaat. Vooral als ouders drinken waar hun kinderen bij zijn, beïnvloedt dat het beeld dat bij kinderen over alcohol ontstaat. Kinderen leren dan bijvoorbeeld al heel jong dat het regelmatig drinken van alcohol heel gewoon is. De onderliggende boodschap van deze campagne was dan ook: als u wilt voorkomen dat uw kind op te jonge leeftijd gaat drinken of later teveel gaat drinken, drink dan niet als uw kinderen erbij zijn. De boodschap is door veel ouders positief ontvangen maar er waren ook ouders die boos reageerden ('Ik bepaal zelf wel wat ik doen' of 'van jullie mag ik ook niets meer').

De meest opvallende uitingen van de campagne zijn twee filmpjes die via Facebook en Instagram zijn aangeboden. Daarnaast zijn er posters en

flyers verspreid door de deelnemende regionale instellingen (GGD'en en de Verslavingszorg) en door gemeenten. Positief is dat de campagne is besproken in TV-programma's en in tijdschriften zoals Linda. Ook hebben in bijna alle regionale kranten artikelen gestaan over de campagne. Samen met enkele theatergroepen zijn door regionale instellingen online ouderavonden georganiseerd waar per keer zo'n 200 ouders aan hebben deelgenomen. De website van de campagne blijft online: www.ziendrinkendoetdrinken.nl

AAN beschouwt deze campagne als een eerste product van de samenwerking tussen gezondheidsorganisaties die zich inzetten voor een effectief alcoholbeleid. AAN wil ook bereiken dat concrete maatregelen worden genomen zoals een hogere prijs voor alcohol, een beperking

van het aantal verkooppunten en een verbod op alcoholreclame en sponsoring.

AAN wil ook een lans breken voor meer aandacht voor kwetsbare groepen zoals jongeren, zwangeren en herstelde verslaafden.

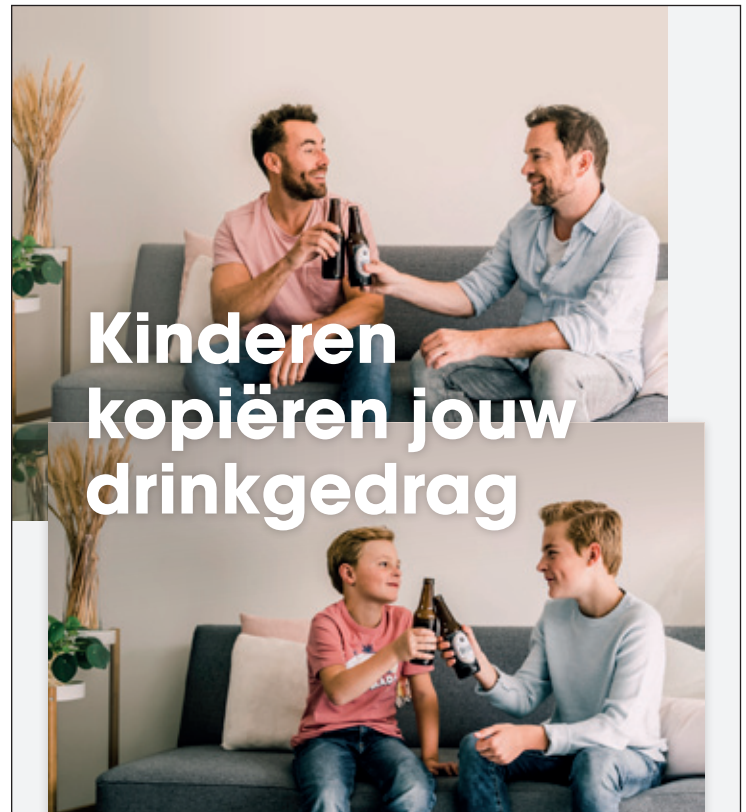
AAN is een uniek samenwerkingsverband van professionals en van mensen die persoonlijk bij de alcoholproblematiek zijn betrokken.

Deelnemende organisaties zijn: Cliëntenorganisatie Het Zwarte Gat, FAS (Stichting Foetaal Alcohol Syndroom Nederland), Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP, NVDI (Nederlandse Vereniging voor Drank- en Horecawet Inspecteurs), NVOG (Nederlandse Vereniging voor Obstetrie & Gynaecologie), tijdschrift Lef Magazine, Stichting Positieve Leefstijl (IkPas project)), Stichting Us Blau Hiem en Verslavingskunde Nederland (Expertise netwerk op het gebied van verslaving en verslavingskunde).

Voor veel kinderen die volwassenen alcohol zien drinken, wordt alcohol aantrekkelijker. Drink daarom niet in het bijzijn van kinderen. Zo verklein je de kans dat kinderen op jonge leeftijd beginnen met alcohol, of op latere leeftijd meer gaan drinken. Voorkom het kopiëren van jouw drinkgedrag. www.ziendrinkendoetdrinken.nl

zien drinken. doet drinken.

Voor veel kinderen die volwassenen alcohol zien drinken, wordt alcohol aantrekkelijker. Drink daarom niet in het bijzijn van kinderen. Zo verklein je de kans dat kinderen op jonge leeftijd beginnen met alcohol, of op latere leeftijd meer gaan drinken. Voorkom het kopiëren van jouw drinkgedrag. www.ziendrinkendoetdrinken.nl

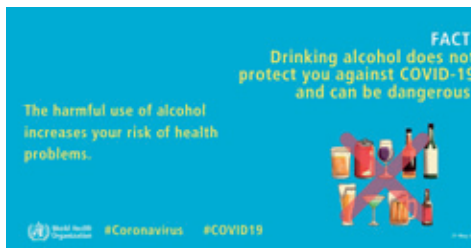
zien drinken. doet drinken.

STAP en corona

Vanwege corona was het dit jaar niet gemakkelijk om journalisten te motiveren de alcoholproblematiek de nodige aandacht te geven. Toen de pandemie opkwam heeft STAP in een persbericht benadrukt dat alcoholgebruik een aantoonbaar effect heeft op de immuniteit. Dit in navolging van de waarschuwing van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Het advies van de WHO is om in deze onzekere coronatijd niet of zeer beperkt alcohol te gebruiken. Ook wees STAP in het persbericht op het feit dat alcoholproducenten, supermarkten en webshops zich in deze, wat de volksgezondheid betreft zeer onzekere periode, volop

doorgaan met kortingen op de prijs van alcohol van soms meer dan 50%.

Zij trekken zich niets aan van de zorgen die door de WHO en het Trimbos-Instituut zijn geuit over het alcoholgebruik tijdens deze coronapandemie. STAP riep daarom de Tweede en Eerste Kamer op om het voorstel van Blokhuis prijskortingen te beperken tot een maximum 25% te steunen. Inmiddels heeft de Tweede Kamer dat gedaan.

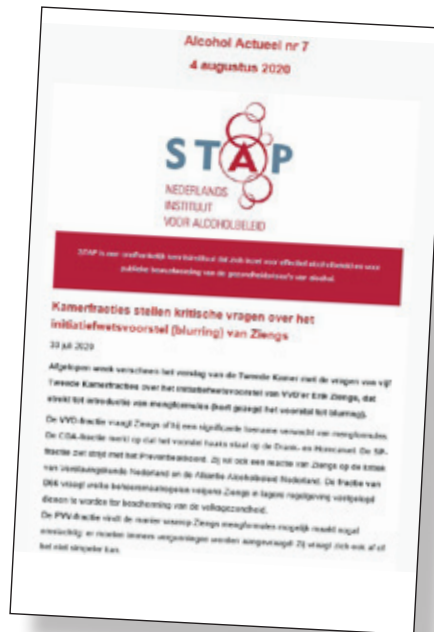
Nieuw: Alcohol Actueel

Wie op de hoogte wil blijven van al het internationale en nationale nieuws over alcohol en alcoholbeleid kan daarvoor al sinds lange tijd terecht op de website van STAP: www.stap.nl.

In 2020 zijn tot dusver maar liefst 460 nieuwsberichten op de website geplaatst. Sommige Nederlandse berichten zijn ook van belang voor de Europese collega's van STAP. Op de Engelstalige pagina van STAP zijn in 2020 22 berichten geplaatst.

Sinds begin 2020 verschijnt Alcohol Actueel, een digitaal nieuwsoverzicht dat STAP maandelijks via email rondstuurt.

Het betreft een selectie van de belangrijkste nieuwsberichten die op www.stap.nl zijn verschenen. Er zijn inmiddels ruim 1.000 abonnees. Inschrijven kan door een mailtje te sturen naar info@stap.nl.

STAP tweets

Ook op twitter is STAP actief. Met name Sandra van Ginneken en Wim van Dalen plaatsen regelmatig nieuws en commentaren op hun twitteraccount. Onderstaand twee recente voorbeelden:

Over STAP

STAP is een onafhankelijk kennisinstituut dat zich inzet voor een effectief alcoholbeleid en voor publieke bewustwording van de gevolgen van alcoholgebruik voor de gezondheid en voor de maatschappij. STAP volgt nauwgezet de kennis en adviezen van gerenommeerde wetenschappers op haar terrein en in het bijzonder de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie, de WHO.

Dit doet STAP

STAP adviseert gevraagd en ongevraagd medewerkers van gemeenten en politici over beleidsmaatregelen m.b.t. alcohol. Via haar website informeert STAP de media, onderzoekers, professionals in de gezondheidszorg en geïnteresseerde burgers over nieuwe ontwikkelingen m.b.t. alcoholgebruik en alcoholbeleid. STAP heeft een algemene website met actueel nieuws en tien themapagina's. Ook heeft STAP een website voor vrouwen die zwanger willen worden en zwanger zijn (www.alcoholenzwangerschap.nl). Verloskundigen ontvangen van STAP de gratis brochure 'Alcohol en Zwangerschap'. STAP informeert eveneens vrouwen over alcoholgebruik en borstkanker (www.alcoholenborstkanker.nl).

STAP is mede-initiatiefnemer van de Alliantie Alcoholbeleid Nederland. Zij voert ook het secretariaat van deze alliantie.

In samenwerking met de Universiteit Twente voert STAP onderzoek uit in opdracht van gemeenten. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen of alcoholverkoopers de leeftijdsgrens van 18 jaar respecteren. Vanwege de coronapandemie zijn deze onderzoek in 2020 niet uitgevoerd.

Dit bepleit STAP

- Goede informatie voor alle burgers over de risico's van alcoholgebruik
- Niet méér, maar minder alcoholverkooppunten
- Geen alcoholgebruik en geen alcoholverstrekking onder de 18 jaar
- Effectieve handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar door gemeenten met inzet van jeugdige testkopers
- De invoering van een minimumprijs voor alcohol; alcohol is nu te goedkoop wat overmatig gebruik in de hand werkt
- Een totaal verbod op alcoholreclame en -sponsoring
- Vergroten van het draagvlak in de samenleving voor effectieve beleidsmaatregelen

STAP is sterk afhankelijk van haar donateurs

STAP krijgt geen subsidie van de overheid. Daarom is STAP in haar werk bijna geheel afhankelijk van de opbrengst van donaties en legaten. STAP is een ANBI-instelling zodat een schenking van het fiscaal inkomen kan worden afgetrokken. STAP kent een aantal zeer trouwe donateurs. Elke gift is welkom en kan worden overgemaakt op giro NL 19 INGB 0000 291066 t.n.v. Stichting STAP te Utrecht.

Colofon

December 2020
Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid
STAP
Postbus 9769, 3506 GT Utrecht
Telefoon 030-6565 041
Email info@stap.nl
Twitter [@wimvandalen](https://twitter.com/wimvandalen)